

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4-
 pololetna . . . K 2-
 četrtletna . . . K 1-
 posamezna šte. 10 vin.

Nefrankirana pisma se
 ne sprejemajo; reko-
 pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
 ništvo v Ljubljani,
 Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
 po dogovoru.

Štev. 48.

V Ljubljani, 25. oktobra 1918.

Leto XIII.

Naše naloge.

Začenja se demobilizacija. Tudi množični naši tovariši se bodo začeli vračati domov. Ob pričetku vojske so odhajali na bojišče zdravi in krepki, težko so se ločili od dela. Nazaj bodo prihajali oslabei in bolehi, marsikomu je domačija, ki je obstojala povečini itak samo iz njegovih dragih, iz njegove ljubljene družinice, medtem pomrla in razpadla. Ni še dolgo temu, ko smo še ugibali, kake nasvete in predloge bomo stavili vladnim faktorjem glede osebne demobilizacije, da se prepreči brezposelnost in glad. Avstrijski birokratizem odpoveduje. V okviru narodnega sveta bomo v posebnem delavskem odseku morali pripraviti za to primerne načrte.

Ena izmed temeljnih narodno-gospodarskih zahtev je zahteva po nacionaliziranju naše zemlje, zakladov pod zemljo in produktivnih sil. Zakladi naše zemlje morajo priti v last domačega ljudstva. Narodna industrija naj uspeva na naši zemlji. Dosedaj so tisoči in tisoči naših delavcev vzdržavali na naši zemlji tujo industrijo, množili tuj kapital, ki je deloma odhajal iz domače zemlje, deloma služil v narodnem boju proti nam kot najhujše orožje. Ti tisoči naših delavcev so najtehnjeji pravni naslov, da mora priti ta industrija v narodne roke. Delavstvo je v prvi vrsti poklicano odločevati o tem, kako naj se to izvrši.

Delavskega socialnega prava v stari Avstriji pravzaprav nismo imeli. Imeli smo samo male drobce brez pravega sistema. Med vojno je še to razpadlo. Militarizem je spravil pod svojo železno pest tudi delavstvo, ki je ostalo v tvornicah in v rudokopih. V lastni državi bomo morali zgraditi modernim demokratičnim načelom primerno delavsko pravo, pravočasno se moramo za to pripraviti, da nam ga ne bodo delali nestrokovnjaki in zastopniki drugih interesov.

Mnogo naših tovarišev je postalo med vojno za delo nesposobnih. Tudi za vojne

žrtve je bilo v stari državi popolnoma zanič poskrbljeno. Tudi v tem vprašanju bomo hodili v lastni državi nova pota, pota krščanske pravičnosti in ljubezni. Jugoslovanska strokovna zveza je najmočnejša strokovna delavska organizacija. Načela, ki jih je vzela za podlago svojega dela, so najprimernejša za nov socialen red, ki ga hočemo zgraditi. Organizacija se svojih nalog zaveda in se na nje pripravlja, vse slovensko krščansko delavstvo naj se združi za njeno zastavo in naj jo podpira.

J. S. Z.

Iz Idrije. Tovariši! Dogodki, ki jih doživljamo, me silijo podati v premislek par reči. Vse kaže, da ni daleč čas, ko se Jugoslovan otrese tujega jarma. Tega dogodka smo veseli vsi Jugoslovani, ker se uresničijo naše želje, naših dedov in pradedov. Veseli smo ga slovenski delavci, ker s tem zgubimo tudi mi enega izmed naših sovražnikov in tlačiteljev. Imamo pa delavci še enega, ki nas bo dušil in tlačil k tlom, če ga ne bomo do časa izbacili iz naše demokratične Jugoslavije, — ta je birokrat. Uradnik je uradnik, po večini vsak leze pod birokratični frak, to skušnjo smo imeli pred vojno pri nas in mislim da tudi drugod, kjer so imeli oziroma kjer imajo mešano uradništvo. Dobro vemo, da vodstvo in red morata biti, torej tudi taki ljudje, ki to vzdržujejo, vemo pa tudi, da smo vsi delavci, ti ki delamo z rokami in oni, ki z umom, nikakor pa ne bomo smeli pustiti, da bi se povzpenjal eden čez drugega. Zatorej, dragi tovariši, pozor! Ne pričakujemo, da bomo udobno ležali, če nam bodo drugi postiljali. Pribita resnica je, da svet sloni na delu in da mu je brez dela nemogoč obstoj. Ker smo pa ravno mi delavci tisti faktor, ki drži svet pokoncu, ne smemo prespati tudi za našo odločitev tako važnega časa, povedati in urediti moramo sami, kaj in kako hočemo. Odločno moramo povedati, preko nas se ne sme napraviti nič, najmanj pa še poizkusiti reševati naše, to je delavsko vprašanje brez nas. Imamo narodni svet, kateremu delavci kot Slovenci zaupamo, nimamo pa delavskega, kateri naj bi se o naših vprašanjih razpravljali. Zato naj bi si vzela vsaka skupina za sveto dolžnost, nemudo-

ma o tem razpravljati, vodstvo J. S. Z. naj pa skliče prej ko mogoče na posvet delegate vseh skupin, ki naj bi napravili načrt za nastop delavstva.

Idrija. Krompir se je začel dovažati, gre pa le počasi, manjka namreč bencina. Pravijo, da gospodje, ki imajo nalogo zbrati zadostno množino krompirja, se resno trudijo, da ga tudi dobe, za kar jim bo delavstvo gotovo hvaležno. Ja, ko bi se tudi naši uradniki tako trudili za preskrbo bencina in bi dali zadosti avtomobilov, katerih ima erar dovolj, na razpolago za prevoz krompirja, bi šla vsa stvar hitreje. Pa kaj se hoče, ko ni smisla za delavstvo pri uradnikih. Če Bog da, bo tudi v tem oziru kmalu drugače, — Za drva se le presneto slabo skrbi kljub vsem obljubam ministrov in drugih gospodov. Tukajšnjo c. kr. gozdno oskrbništvu skrbi za vse drugo preje ko za rudarje. Kaj se hoče, je pač pod hrastovo senčo.

Idrija, 17. oktobra. V soboto dne 5. oktobra je imela naša skupina Krekov večer. Dvorana hotela Didič je bila polna. Med občinstvom smo opazili tudi mnogo inteligence, kar nam svedoči, kako globoko je prodril Krekov duh v srca Idrijčanov. Pevski zbor je nastopil s tremi krasnimi pesmimi: Slovenska zemlja, Nagelj vene deklici in delavsko himno, Dlan nam krepka v dar je dana. Pevski zbor se je sestojal iz članov in članic naše skupine in se je pod skrbnim vodstvom g. kaplana Gorše Martina povspel na jako visoko stopnjo. Ker ni bilo mogoče priti govorniku iz Ljubljane, je napravil govor tovariš Kanduč. Govor mu je bil v zadnjem trenutku po cenzuri precej pristrizen, kar se je takoj na prvi hip videlo, ker dela za našo Jugoslavijo, kateri je oče ravno dr. Krek ni smel omeniti. Igro »Ob vojski« so igrali zopet člani naše skupine. Ljudstvo je bilo do solz ginjeno, ko so videli stopati pred njih oči prekrasno zamišljene slike. Pestre narodne noše vaških deklet v prvi sliki, in njih krasno pletje je občinstvo kar nase vezalo. V drugi sliki pa so bile sanje slovenske matere tako izborna zadete, da nam ta slika še dolgo časa ne bode izginila iz spomina. Ravnotako tretja in četrta slika. Posebno v četrti sliki smo spoznali Krekovo dušo jako dobro. Uboge sirote, brez očeta so, brez strehe, brez vsega. Maruša, vaška beračica pa jim preskrbi pri gospodinji Klančarici, ki se je vdajala že obupu, ker sta ji bila njen edini sin in njen mož odvzeta, dobro zavetišče. Ob pogledu na te tri

sirote, se ji je odprlo srce, sprejela je še Marušo in še eno staro ženo ter celo begunsko družino pod svojo streho. V tej sliki kliče Krek vsem onim, katerim je Bog dal to srečo, da jim v teh hudih časih ni treba trpeti pomanjkanja, naj imajo usmiljenje do najrevnejših t. j. otrok, starih ljudi in beguncev. In petje v gozdu pred ozaljšanim Marijinim znamenjem v prvi in četrti sliki nam kaže, kako goreče ljubi naš narod Njo, majniško kraljico in našo tolažnico. Padel je mož, brat, sin, ženin, a srce slovenske žene ni zlomljeno, temveč se z zaupanjem zateka k Devici Mariji iskat si tolažbe, in Ona jo da. Kako sveta je bila tišina po dvorani, ko so klečale v temnem gozdu, pri bledem svitu električnih žarnic dekleta in žene. Kako iz srca je vsem šla pesem »Marija k Tebi uboge reve, mi zapuščeni vpijemo.« Da je igra tako krasno izpadla, se imamo zahvaliti v prvi vrsti režiserju g. kaplanu Goršetu za trud in vne- mo, s katero je on vse vodil, kakor tudi igralcam in igralcema. Bog povrni vsem stotero.

Idrija, 18. oktobra. Na naslov nadpaznika Božiča v Jožefovem rovu. Ne da nam miru g. nadpaz. Božič, da bi se Vas ne dotaknili tudi v časopisju. Vaše vedenje napram delavcem postaja že kar neznosno. Zdi se nam, da ste se popolnoma odvadili vljudnemu občevarju z Vam podrejenimi delavci. Saj ga že ni več delavca med vsemi Vašemu nadzorstvu prideljenimi delavci, da bi ga Vi z Vašo predpotopno omiko ne nahrulili. Vi se še sedaj ne zavedate, da se nahajamo v dvajsetem stoletju in da se v tem veku tudi navaden delavec prišteva med ljudi, ne pa več med sužnje, s katerimi je delal paznik, kar je hotel. Pričakovati bi bilo od Vas, kot staremu izkušnemu človeku, da ste se tekom svojega službovanja prerili do tega spoznanja, a kdor misli to, se pošteno moti. Kaj bi n. pr. rekli. Vi, ko bi se pa en delavec, recimo, da ravno toliko let služi kot Vi, spozabil in Vam izrekel vsa druga imena in lastnosti, samo človeškega nič. Gotovo bi Vam uga- jalo, kaj? In recimo, da bi Vas na Vaše mirno vprašanje kdo tako nahrulil, kot je

Vaša navada, tedaj bi mirno sline požrli, kot to stori delavec, kaj? In Vaše vedenje napram mladim delavcem? In šikaniranje Vaše? Ali res mislite, ča si bode pridobili mlade delavce s tem? Ali morda ne opazite, kako si odtujujete krepke mlade moči. Človek bi mislil, da bode v Vas na- letel previdnega moža, s svojimi delavci živečim v najlepši slogi. Ne tega ne sme biti. Vi ste še ves poln duha dvor. svetni- ka Billeka in nadkomisarja Forsterja, ki sta si postavila med vojno to načelo, da morata idrijskega delavca šikanirati, mu- čiti, z njim strogo postopati ter ga sploh tako omejiti, da si ne bode še dihati upal. Ali se še kaj spominjate onih vednih in dolgih raportov pri nadporočniku, ko ste pošiljali uboge, shujšane in od stradanja onemogle mlade fante po vrsti na raport, a od tu so šli reveži v zapor. Pripetilo se je še prav v kratkem, ko ste poslali na rap- port mladega delavca radi tega, ker je po- zabil tablico obesit. Kot da bi bil to hud prestopek. Stotnik je uvidel, da se na kako tako majhno stvarico res lahko pozabi, a ker je bil fant že tam in tudi že v »črne bukve« zapisan, mu je moral dati zapor. Škoda, da naša država še ni tako demokra- tična, da bi ne zapirala samo delavca, ampak recimo n. pr. tudi kakega nadpaznika takega morda kot ste Vi, ki se pozabi celo toliko, da imenuje delavca vse drugače, sam- o tako ne kot bi ga imel. In če bi morali Vi iti tolikokrat v zapor kot ste poslali že nad stotine delavcev, tedaj bi se morale tudi oči Vam odpreti ter Vas privedi do spoznanja, kam vodijo Vaša dejanja. S si- stemom, ki ga delavstvo preklinja in z njim tudi Vas, ste nastopali proti njemu celo vojno ter mu tako še bolj grenili bridke urice velikega trpljenja. Gospod nadpaz- nik, smemo li pričakovati od Vas v prihod- nje lepšega obnašanja, lepšega občevarja ter milejšega postopanja z delavci, poseb- no mlajšimi?

Jugoslavija prihaja! Z njo pridejo k nam druge pravičnejše postave, z njo pri- de k nam demokratična doba in le pomis- lite, kaj bo, ko bi iskalo delavstvo svojih pravic pri novih sodnikih, ki bodo imeli

zapisano na svojem čelu: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe! Ne zaničuj tebi. po stanu nižjega, pomni, da je oba ustvaril B o g !

»Slovenska Straža« se zahvaljuje od- boru Narodnega blagdana SHS., ker je na- klonil naši obrambni organizaciji 8000 K.

Delavec in zadruga.

Jugoslovanska strokovna zveza in delav- ska konzumna društva.

Od neke strani se je sprožila misel, naj bi bil vsak član konzuma tudi vsaj podporni član J. S. Z. Ta misel je zelo le- pa in idealna ter priča o vnemi onih, ki so jo sprožili za našo strokovno organizacijo, vendar je zaenkrat neizpeljiva, ker bi uko- vala konzum v verige, ki bi potegnile k tlom konzum sam in bi bila s tem oškodo- vana delavska organizacija sploh. Danes, ko se vsaki puli, da bi postal član kakega konzuma, ker je tako pomanjkanje blaga, bi mogoče večina članov žrtvovala letni prispevek za J. S. Z. Če bi pa to storila tudi v normalnih razmerah, je pač več kot dvomljivo. Na vsak način naj bi bil pa vsak delavec-konzumar tudi član svoje strokovne organizacije J. S. Z.

Konec vojne in naša konzumna društva.

Konec vojne je pred durmi in priča- kovati je padca cen. Da bodo cene padle, je gotovo dejstvo, kajti na eni strani se konzumentje, ki so se doslej iz strahu pred vednim naraščanjem cen, z blagom zala- gali — ne bodo več zalagali za več časa naprej, na drugi strani bo pa vsak kdor ima kako zalogo, katero je preje zadrževal, prišel z isto na dan iz strahu pred izgubo. Na ta način bo hipno nastopila manjša po- treba in večja ponudba, ki bo na cene pri- tiskala. Ali bodo šle pozneje cene stalno navzdol, bo pa odvisno od razmer, ki se bodo bolj hitro ali počasneje razvijale. Vo- ditelji konzumov naj bodo torej pri naku- pih škrajno previdni. Da bi cene živilom

Ant. Komlanec:

Svinčeni plavž.

Po dolini teče voda Meža. Od ene strani priteče in od druge teče vanjo po- tok Černa. Ko se spojita, teče Meža dalje po dolini, na obeh straneh pa strmijo va- njo strme svinčene gore. Izpod mahu in drevja gledajo vate sive robate skale gori do vrha.

Tri naselbine se skrivajo pred pogledi teh skal doli v dolini. Vse tri rudarske: dve svinčeni in eno je naselil ondi črni premog.

Po dnevi ni rudarjev. V zemlji so. Po noči jih ni. V svojih hišicah so. Če ne v hišicah, so v izbah hiš, sezidanih v namene večjega dobička, ker sobe so naredili taki hiši, da sprejmejo vanje več družin.

Dolina je lepa; saj kaj ni lepo v na- ravi? Samo ti bi rad videl, da bi se po- toka in njegovega okvira veselili ljudje, pa nobeden ne utegne. Rudarji so izginili v črne rove; kar jih je ostalo, se mude pri plavžu.

Med Črno in Možico puhajo dimniki dim iz začrnele stavbe. Noge tej staji moči

voda Meža. Streho ji ovijajo saje. Od- prtino pa sprejemajo vozičke, na vozičkih svinec-rudo s kamenjem in peskom pome- šano.

Misliš, ko gledaš, da so v oddelkih te stavbe kope, v katerih žgejo črno oglje, ker ravno tako jih je videti z votlinicami, kamor se podtakne ogenj.

Pa niso to kope, v katerih žgejo črno oglje, pač pa so kopam podobne peči, v katerih so zažgali premog.

Premog prasketa, iskri, izžareva vro- čino, ker mečejo mu v ognjeno grlo vedno novega netiva z lopatami. In še ne zado- voljni s tem, stresajo drugi z močjo, da vse prileti na pravo mesto v kadunjicah nasipano zdrobljeno, pa ne še čisto oči- ščeno svinčeno rudo.

Tik ob tebi je zavihnel in vrge! mla- denič osemnajstih let. Obraz mu obliva znoj in znoj je pokrit s prahom. Štirinajst dni ga pari plavž, pa je že shujšal.

Prej je bil v rudniku — že letos med vojno — delal za 5 kron na dan, s temi kronami se hranil in oblačil, pa niti tema pod zemljo, ne borih 5 kron mu ni moglo iztrgati mladih moči.

Plavž ga pa zdeluje. Zjutraj krompir- jeva juha in ob tej napanja život do dveh popoldne. Vendar celo v rudniku je zdr- žal ob krompirjevi juhi.

Plavž pa tali svinec; kako bi njemu ne iztiskaval potu in s potom moči in moči ne nadomeščaj do dveh popoldne z ni- čemer.

Kdo je odgovoren, da nima, s čimer bi mladi mož nadomestil moči, ko se je družba, kateri gori ta ogenj, okoristila že leta 1915. z 11 milijoni čistega dobička?

Černa. Običajno zbirališče skupine J. S. Z. v Črni na Koroškem se je na ne- deljo, 13. oktobra t. l. trikrat napolnilo. Prispel je tja delavski tajnik J. S. Z. Ko- mlanec. Opoldne je trajal razgovor pol- drugo uro. Govorilo se je o razmerju de- lavcev do ostalih stanov. V čem obstoji slojni boj? V čem srednji stan? Kaj mora uvaževati, kdor hoče pomoči delavstvu do tega, kar želijo? — Popoldne ob treh je trajal sestanek, ki se je razvil v lep shod z razgovorom, tri ure. Uvodoma je razvil tajnik skupine Črna Kohlenrad misli, po katerih bi se dale doseči delavske koristi.

že sedaj padle, seveda ni pričakovati, navite cene so se pa že znižale.

Zakaj se v delavska konzumna društva sprejemajo tudi nedelavci.

To vrašanje je pred kratkim sprožila neka skupina J. S. Z. Da bodo v tem oziru na jasnem vsi delavci, naj služi sledeče pojasnilo. Po pravilih našega »Prvega konzumnega društva« postane lahko član tega društva vsak, kdor si z delom služi kruh. Z delom si pa ne služi kruha le delavec v ožjem pomenu besede, ampak tudi uradnik, kmet, obrtnik itd. Naravnost izključeni bi bili torej le rentirji, to so kapitalisti, ki ne živijo od dela ampak od kapitala. Sicer pa tudi ne bi imelo nikakega smisla postavljati se na oskosrčno stališče, da bi se smeli sprejemati le delavci, ker bi izvajanje takega načela škodilo le nam delavcem samim. Vsak vinar, ki ga dobi delavsko društvo tudi od nedelavca, je dobro došel in koristi skupni stvari. Treba je varovati le delavski značaj društva s tem, da tvori jedro društva delavstvo, da ima vodstvo društva v rokah delavstvo in da društvo podpira delavska stremjenja.

Niti socialisti, ki priznavajo in izrabljajo razredni boj delavstva, se pri svoji konzumni organizaciji ne držijo kakega drugega načela kot mi in sprejemajo v svoje konzume tudi nedelavce. Naše »Prvo ljubljansko delavsko konzumno društvo«, ki šteje danes že sedem prodajalen, bi še danes bilo pri svoji prvi in edini prodajalni, če bi se držalo takega ozkosrčnega strogo delavskega stališča. Seveda nekaj drugega bi bilo, ko bi bilo vse delavstvo edino in organizirano. Dobe se pa še danes delavci, ki hodijo svoja pota in jim za kako organizacijo ni mar. Take delavce morajo nadomestiti dobromisleči, delavstvu naklonjeni nedelavci.

Razredni boj je pravzaprav korenina, iz katere poženejo take separatistične misli. Razrednega boja pa mi nikakor ne moremo odobravati. Prava krščanska stranka mora imeti prostora za vse stanovne, kajti po verskih načelih si stanovni ne morejo nasprotovati, ampak se le iz-

Za njim je govoril predavatelj iz Ljubljane, kaj je vzor Jugoslovanske strokovne zveze in katera so neogibno sredstva, da delavstvo doseže svoj cilj. Nato je sledil razgovor. Udeležil se ga je predsednik skupine, dalje g. župnik in zlasti g. kaplan Kuhar ter drugi. — Zvečer je bil razgovor o jugoslovanski bodočnosti, zlasti o vzgoji novega rodu.

Možica. Organizacija raste. V ponedeljek, 14. t. m., se je mudil ondi glavni delavski tajnik iz Ljubljane. Vojne nadloge: glad, pomanjkanje stanovanj stiska delavstvo. Pri razgovoru se je dejalo, da le hitra organizacija vsega delavstva in odločni nastop za prehrano in zadovoljive plače morejo pomagati. Vložil se nova zahteva za zvišanje plač. Izrekla se je želja, naj priredi zveza v Ljubljani socialni delavski tečaj.

Prevalje. Skupina je dremotna. Jugoslovanska misel vzbuja tudi tu otrpla in obupana srca z novim upanjem. Doslej je skupina premalo uvaževala, da mora storiti vsak, kar more, potem pridejo urno boljši časi.

popolnjujejo. Razredni boj pa neti sovražstvo med stanovi. Seveda pa krščanska načela ne nasprotujejo, da bi se posamezni stanovi združevali in v posebnih organizacijah zastopali in ščitili svoje koristi. Take organizacije so za nižje delavske stanovne naravnost potrebne, ker le na ta način more delavstvo vzdržati boj z mnogo močnejšim kapitalom. Pri tem boju mu pa ravno pomaga konzumna organizacija, in sicer pomaga tem bolje, čim več članov šteje in čim večjo moč ima. Oni nedelavci, ki pristopijo v delavsko konzumno društvo, so torej hote ali ne hote delavski prijatelji, ker s svojim članstvom podpirajo njegovo organizacijo.

Ljubljana, 21. vinotoka 1918.

»Starega, lepega čebrička,« tako je rekel enkrat ob neki priliki rajni dr. Krek, »ne bo več. Škoda zanj, toda vse ne pomaga nič: razvoj zahteva, da se razvije vse po nenapisanih postavah. In razvoj je zahteval, da bo avstrijski čebriček lepega dne razpadel.« V silnem viharju, ki divja zdaj po svetu, se rušijo države; mladi, krepki narodi se dvigajo med razvalinami in si ustvarjajo nov svet, novo družbo, v kateri bo življenje lepše, v kateri bomo dihali svobodo; v novem svetu bo prišlo tudi delavstvo do svojih pravic.

V petek, 18. vinotoka so objavili ljubljanski dnevnik:

CESARJEV MANIFEST.

Mojim zvestim avstrijskim narodom!

Odkar sem zasedel prestol, stremim neomajno za tem, da bi vsem Svojim narodom priboril zaželjeni mir ter narodom Avstrije kazal pota, po katerih bi brez zaprek in sporov blagovito razvili moč svoje narodnosti in jo mogli uspešno uporabljati za svojo duševno in gospodarsko blaginjo.

Strašna borba svetovne vojne je doslej ovirala mirovno delo. Junaštvo in zvestoba, požrtvovalno prenašanje nadlog in stisk, vse to je v tem hudem času zmagoslavno branilo domovino. Težke vojne žrtve so nam morale zagotoviti častni mir, na čigar pragu, z božjo pomočjo, stojimo danes.

Sedaj se je treba nemudoma lotiti obnovitve na njenih prirodnih in zategadelj najzanesljivejših temeljih. Želje avstrijskih narodov je treba pri tem skrbno spraviti v sklad in jih izpolniti.

Odločen sem, to delo ob svobodnem sodelovanju Svojih narodov izvesti v duhu onih načel, ki so jih zvezni vladarji v svoji mirovni ponudbi sprejeli za svoja.

Avstrija naj postane po volji Svojih narodov zvezna država, v kateri tvori vsako narodno pleme na ozemlju, kjer je naseljeno, svojo lastno državnost.

V združitve poljskih ozemelj avstrijskih z nezavisno poljsko državo se s tem nikakor ne poseja.

Tržaško mesto s svojim okolišem dobi po želji svojega prebivalstva posebno stanje.

Ta nova uredba, ki se nikakor ne dotika celokupnosti dežel ogrske krone, naj vsaki narodni posamezni državi zajamči njeno samostojnost. Uspešno pa bo tudi ščitila skupne koristi in jih uveljavljala povsod ondi, kjer je skupnost življenjska

potreba posameznih državnosti. Zlasti bo treba združitve vseh moči, da se po pravičnosti in primernosti uspešno rešijo velike naloge, ki izvirajo iz vojnih posledic.

Dokler ta preosnova ne bo zakonito izvedena, ostanjejo sedanje naprave za varstvo splošnih koristi neizpremenjeno veljavne. Moji vladi je naročeno, da nemudoma pripravi vsa dela za obnovitev Avstrije.

Do narodov, na katerih samoodločbi bo osnovana nova država, se obračam s pozivom, naj pri velikem delu sodelujejo z narodnimi sveti, ki naj — sestavljeni iz državnih poslancev vsakega naroda — uveljavljajo koristi narodov med seboj, kakor tudi v občevanju z Mojo vlado.

Tako naj naša domovina, utrjena po slogi narodov, ki jih oklepa, kot zveza svobodnih narodov izide iz vojnih viharjev.

Vsemogočni naj blagoslovi naš trud, da bo veliko mirovno delo, ki ga gradimo, na srečo vsem Mojim narodom.

Na Dunaju, dne 16. oktobra 1918.

Karel s. r.

Hussarek s. r.

CESARJEVO ARMADNO IN BRODOVNO POVELJE.

Istočasno z manifestom narodom monarhije je izdal cesar to-le

armadno in brodovno povelje.

Ustrezajoč željem vseh narodov Avstrije se izvrši njih združitve v narodne države, zbrane v zvezni državi. S tem se na eni strani odstranjujejo ovire, ki so obstojale v skupnem življenju narodov, na drugi strani pa naj bo v bodoče neovirano odprta pot združenemu delu za blagor lastnemu narodu in domovini.

V tem pomembnem trenutku se obračam do armade in brodovja. V Vaših vrstah je zvestoba in edinstvo neločljivo zvezala vse narode med seboj in z Menoj.

Neomajno je Moje zaupanje, da bo od starodavnih časov in tudi sedaj v polni meri preizkušeni duh zvestobe in sloge neomajno obstojal naprej. Tega duha hočemo ohraniti, on bodi novim državam Avstrije najdragocenejša dedščina, njim in Meni v korist in blagor; v to pomoži Bog!

Schönbrunn, 17. oktobra 1918.

Karel I. r.

Pred svetovno vojsko bi bili stoletja in stoletja zatirani slovanski narodi zaražali veselja, če bi jim dal Dunaj to, kar je moral sedaj dati. Toda avstrijski Slovani, ki so nas toliko stoletij vladali nemški grofi z bičem in nas je vzgajala v nemščini od časov cesarja Jožefa II. sem nemška birokracija s palico in s paragrafi ter s ponemčevalnimi šolami, smo rekli: Ne, nič več nočemo biti hlapci agentov velenemštva, svobode si želimo na naši s krvjo, s solzami in s trpljenjem politični zemlji. Od časov Sama in Premisla Otokarja II. Jugoslovani in Čeho-Slovaki nismo v okrilju slovanskega solnca živeli v skupni državni tvorbi, in tudi tisti časi so bili kratki: pohlepnost nemškega in mažarskega plemena ni trpela blagora slovanskim narodom, ki naj bi jim bili in ostali narodi druge vrste: sužnji.

»Prepozno je!« so zaklicali Čehi in najslavesneje izjavili, da zahtevajo lastno,

češko-slovaško državo. In v imenu vseh treh plemen našega jugoslovanskega naroda, ki govori srbsko, hrvatsko in slovensko narečje, je izšel v ljubljanskih dnevnikih sledeči

PROGLAS NA JUGOSLOVANSKI NAROD.

Narodno veče SHS. naznanja iz svoje seje, ki se je vršila dne 17., 18 in 19. oktobra tega leta narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov, da prevzema od tega časa naprej, pooblaščen od vseh narodnih strank in skupin, v svoje roke vodstvo narodne politike. Od sedaj naprej v splošnih narodnih vprašanjih nobena stranka, nobena politična in parlamentarna skupina ne bo več vodila nikake posebne politike niti ne bo stopila zasebno v pogajanja s faktorji izven naroda, marveč bo v vseh teh vprašanjih v bodoče edini predstavitelj in odločilni činitelj Narodno veče.

I.

Zahtevamo ujedinjenje celokupnega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem teritoriju, kjer naš narod danes živi, brez ozira na katerekoli pokrajinske in državne meje, v eno samo edinstveno, popolnoma suvereno državo, urejeno po načelih politične in ekonomske demokracije, ki vsebuje v sebi odpravo vseh socialnih in gospodarskih krivic in neenakosti.

II.

Zahtevamo, da bo na bodoči mednarodni mirovni konferenci zastopan naš narod enotno po svojih posebnih odposlancih.

III.

Vsled tega odklanja Narodno veče načrt rešitve narodnega vprašanja, kakršen je podan v avstrijskem cesarskem manifestu z dne 16. oktobra, kakor tudi vsak bodoči predlog, ki bi imel namen rešiti naše narodno vprašanje samo deloma ter mu odvzeti njegov mednarodni značaj.

IV.

Narodno veče smatra, da more samo s sprejetjem teh načel zagotoviti trajni mir med narodi, združenimi v svobodnih državah, in s tem omogočiti zvezo narodov in splošno razoroženje.

V.

Narodno veče izjavlja, da se bo po običajnih načelih demokracije vsa druga rodna manjšinam v državi Slovencev, Hrvatov in Srbov zagotovil svobodni razvoj, sosednjim državam v zaledju pa omogočil in zagotovil trgovsko-prometni dohod na morje, toda brez poseganja v našo teritorialno celokupnost in državno suverenost.

Narodno veče pozivlja celokupni naš narod ene krvi in jezika, ene duše in enega srca, da se zastavi za uresničenje teh zahtev in načel z ono udanostjo in samozatajevanjem, ki jih zahteva sedanja usodepolna doba. Združimo se torej vsi v eno veliko, nerazdružljivo narodno kolo, kateremu je pred očmi samo veliki ideal narodnega ujedinjenja, svobode in neodvisnosti, da se

s tem pokažemo vredne velike dobe, v kateri živimo in velikih nalog, katere smo prevzeli.

V Zagrebu, dne 19. oktobra 1918.

Dr. Anton Korošec,
predsednik.

Dr. Ante Pavelić, Svetozar Pribičević,
podpredsednika.

V svobodni suvereni državi Jugoslovanov se odpravijo vse socialne krivice in neenakosti! Proglas navdušeno pozdravljamo in se veselimo ter radujemo, da bomo odrešeni tisočletne sužnosti in hlapčevanja.

Znano je, da je c. in kr. avstrijska vlada poslala predsedniku ameriških Zveznih držav Wilsonu dopis: noto, s katero je zaprosila miru.

Na to noto je objavilo danes v ponedeljek, 21. vinotoka 1918 slovensko ljubljansko dnevno časopisje:

WILSONOV ODGOVOR AVSTRIJI.

Dunaj, 20. oktobra. (K. u.) Besedilo odgovora Združenih držav na avstrijsko-ogrsko noto 4. t. m., ki jo je poslal državni departement potom švedskega poslanika v Washingtonu švedskemu zunanjemu ministru slove:

Državni departement, dne 18. okt. 1918.

Gospod!

Čast mi je, potrditi prejem Vaše note z dne 7. oktobra, v kateri pošiljate predsedniku naznanilo avstrijske-ogrske vlade. Sedaj mi je predsednik dal nalog, naj Vas naprosim za prijaznost, da pošljete potom svoje vlade c. in kr. vladi naslednji odgovor:

Predsednik smatra za svojo dolžnost, da avstrijski-ogrski vladi naznani, da se s predloženim predlogom te vlade ne more pečati, ker so se po njegovi poslanici z dne 6. januarja izvršili dogodki velike važnosti, ki so kompetenco in odgovornost vlade Združenih držav nujno izpremenili. Med 14 pogoji, ki jih je takrat formuliral predsednik, je bilo tudi naslednje: Narodi Avstrije-Ogrske, katerim želimo, da bodi njihovo mesto med narodi varno in zagotovljeno, naj dobé najsvobodnejšo možnost za avtonomen razvoj. Odkar je bil ta stavek zapisan in izgovorjen pred kongresom Združenih držav, je vlada Združenih držav priznala, da med Čeho-Slovaki in nemško in avstrijsko-ogrsko državo obstoja vojno stanje in da je češko-slovaški Narodni svet de facto vojujoča se vlada, ki ima primerno avtoriteto, da vodi vojaške in politične zadeve Čeho-Slovakov.

Vlada Združenih držav je tudi na najdalekosežnejši način priznala pravičnost narodnih stremeljenj Jugoslovanov po svobodi. Predsednik tedaj ne more več priznati samo avtonomije teh narodov kot temelj miru in je prisiljen, vstrajati na tem, da naj bodo oni in ne on sodnik o tem, katera akcija avstrijske-ogrske vlade bo zadovoljila težnje in pojmovanja narodov o njihovih pravicah in določbi kot članov družine narodov.

Sprejmite, gospod, ponovno zagotovilo mojega največjega spoštovanja.

Robert Lansing.

Današnji nemški listi izjavljajo: Kocka je padla. Zvezna država je pokopana. Usoda je izročena Slovanom. Na čuden način je prišla oblast v roke resnične večine.

Okno v svet.

Za ravnateljico mestnega stanovanjskega urada v Halle na Nemškem je imenovana dr. Avgusta Lange, docentinja na ženski visoki šoli v Lipskem. Priznali so ji vse pravice ostalih mestnih ravnateljic.

Ženski knjigoveški mojstri v Berlinu so ustanovili lastno organizacijo pod imenom »Društvo ženskih knjigoveških mojstrov v Velikem Berlinu.«

Izdajatelj in odgovorni urednik Mihael Moškerc.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Naročajte „Našo Moč“!

Sorbenje, garje, lišaj, hraste.	Najzanesljivejše sredstvo proti temu je „PARATOL“ domače mazilo. Ne maže, je brez duha, torej tudi čez, dan uporabno. Velik lonček K 5— dvojni lonček K 9.— PARATOL— P R A S E K varuje občutljivo kožo. Škatlja K 3— — Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri PARATOL delavnici lekarnarja U L M E R Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.
--	--

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO U LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih. Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ ‰.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezen tujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza
centrala za skupni nakup in prodajo
v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in repereznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špece-rijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega (in ogrskega) vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.